

(Project Syndicate, Feb 1, 2012.)

Индустријска храна је добра и за стопу запослености, укључујући и послове у области истраживања, маркетинга и здравства

Системски и распрострањени неуспех регулативе је као пословични 'слон у соби' када је реч о реформи модерног западног капитализма. Да, много се причало о нездравој политичко-финансијско-регулаторној динамици која је 2009. године довела до инфаркта глобалне привреде (покренувши оно што Кармен Рајнхарт и ја зовемо "друга велика контракција").

Али да ли се проблем односи само на индустрију финансија, или он ипак илуструје дубље грешке западног капитализма?

Узмите на пример прехранбену индустрију, посебно њен понекад штетни утицај на исхрану и здравље. Стопе гојазности широм света измакле су контроли, иако је, када су у питању велике државе, проблем можда најтежи у САД. Према америчком Центру за контролу и превенцију болести, отприлике једна трећина одраслих Американаца је гојазна (индекс телесне масе изнад 30). Што је шокантније, више од шестине деце и адолесцената је гојазно, стопа која се утростручила од 1980. године.

Наравно, проблеме у прехранбеној индустрији на сав глас истичу стручњаци за исхрану и здравље, као што су Мајкл Полан и Дејвид Кац, као и многи економисти. А ту су и бројни други примери, разноврзне врсте роба и услуга, где се могу наћи слични проблеми. Међутим, овде желим да се фокусирам на везу између прехранбене индустрије и ширих проблема савременог капитализма (који је свакако утицао на

експлозију гојазности на светском нивоу), и на то зашто је политички систем САД изузетно мало пажње посветио том питању.

Гојазност на разне начине утиче на очекивани животни век, почев од кардиоваскуларних болести до неких врста тумора. Осим тога, гојазност – бар у својим патолошким манифестацијама - може да утиче на квалитет живота. Трошкове сnose не само појединци, већ и друштво - непосредно, кроз систем здравствене заштите, и посредно, кроз изгубљену продуктивност, на пример, и увећане транспортне трошкове (више млазног горива, већи број седишта, итд.)

Али епидемија гојазности тешко да може бити кочничар привредног раста. Добро је познато да су производи засновани на високо индустријализованим житарицама, са пуно хемијских адитива, главни подстрекачи раста телесне тежине, али из конвенционалне перспективе раста прихода они су супер ствар. Велики пољопривредни произвођачи су на добитку узгајањем житарица (често субвенционираним од стране државе), а прерађивачи хране су на добитку додавањем тона хемикалија које стварају навику - и тиме производ чине неодољивим. У том процесу, научнике плаћамо да нађу праву мешавину соли, шећера и хемикалија која ће најновију инстант храну учинити максимално привлачном; оглашивачи су на добитку туткајући нам ту исту храну, а здравствена индустрија се богати лечећи болест која неминовно следи.

Склеротични капитализам је фантастичан за берзу, на којој и јесу све компаније у овим индустријама. Високо индустријска храна је добра и за запошљавање, укључујући послове у области истраживања, маркетинга и здравства.

Дакле, ко би се жалио? Сигурно не политичари који могу бити поновно изабрани када радних места има у изобиљу, а цене акција расту – а они примају донације из свих индустрија које учествују у производњи и преради хране. Заиста, они амерички политичари који би се усудили да говоре о здрављу, одрживости животне средине или импликацијама индустријске хране би се у многим случајевима суочили са недостатком средстава за кампању.

Истина, тржишне силе подстичу новотарије које стално скидају цену прерађене хране, док цена старомодног воћа и поврћа расте. Та опаска је на месту, али превиђа огроман тржишни неуспех.

Потрошачи преко школа, библиотека или здравствених кампања добијају сувише мало информација; штавише, оглашавање и рекламе преплавили су их дезинформацијама. Услови за децу су посебно алармантни. С обзиром да већина земаља има мале ресурсе за квалитетан јавни телевизијски сервис, деца су хипнотисана каналима који се издржавају од реклама, укључујући и оне за прехранбену индустрију.

На страну дезинформације, нема довољно подстицаја да се произвођачи освесте у погледу трошкова еколошке штете коју проузрокују. Потрошачи су пак недовољно мотивисани да схвате колики су трошкови здравствене заштите настале избором погрешне хране.

Када би се наши проблеми сводили само на срчане нападе изазване прехранбеном индустријом и финансијску индустрију која подстиче њихов економски еквивалент, то би већ било довољно лоше. Али патолошка регулаторно-политичко-економска динамика која карактерише ове индустрије је далеко обухватнија. Потребно је да развијемо нове и боље институције за заштиту дугорочних интереса друштва.

Наравно, равнотежа између суверенитета потрошача и патернализма је увек осетљива. Али свакако бисмо могли да кренемо да тражимо и развијамо здравију равнотежу од ове данас, и то тако што ћемо омогућити бољу информисаност јавности путем низа платформи, тако да би људи могли почети да праве упућеније и паметније изборе, како у куповини тако и у политици.

Кенет Рогоф је професор економије и јавне политике на универзитету Харвард, раније је био главни економиста ММФ-а

Превод: НСПМ